

ХАРУ

Хару беше възпитана главно в дома си по онзи старомоден начин, който сътворяваше най-прелестните жени, които светът някога е виждал. Това домашно възпитание култивираше простота на сърцето, непринудено изящество на обноските, покорство и любов към дълга, каквито Япония никога не е познавала преди и след това. Неговият морален продукт беше нещо твърде благородно и красиво за което и да е друго, освен старото японско общество. И той не е особено пригоден за по-грубия живот в новите времена, в които все още оцелява. Някогашната изтънчена японска девойка беше подготвяна да бъде изцяло на милостта на своя съпруг. Тя никога не трябваше да дава израз на своята ревност, скръб или гняв, колкото и непреодолими да са обстоятелствата, които ги предизвикват. От нея се очакваше да преодолява недостатъците на своя господар единствено със силата на своята чистота и ласкавост. Накратко, тя трябваше да бъде почти свръхчовек, призван да осъществи поне привидно идеала на съвършената самопожертвувателност. Нещо, което дори беше по силите ѝ, ако съпругът ѝ бе от нейната собствена класа, ако притежаваше тън-

ка прозорливост, умееше да предугажда чувствата ѝ и никога да не ги наранява.

Хару произхождаше от много по-знатно семейство от мъжа си и в известен смисъл беше малко по-добра за него, отколкото той заслужаваше, защото в действителност не я разбираше. Бяха се оженили млади, в началото бяха бедни и сетне постепенно се замогнаха, благодарение на добрия търговски нюх на съпруга на Хару. Понякога на нея ѝ се струваше, че той я бе обичал повече, когато бяха по-бедни, а жените рядко грешат за такива неща.

Хару все още шиеше всичките му дрехи и той хвалеше уменията ѝ с иглата. Тя обслужваше всичките му нужди, помагаше му да се облича и съблича, правеше така, че да се чувства уютно в красивия им дом; сутрин го изпращаше на работа с мила усмивка, а вечер го чакаше на прага; посрещаше изискано приятелите му; грижеше се за домакинството със забележителна пестеливост и рядко му искаше пари за нещо. Всъщност тя рядко се нуждаеше от нещо, защото той беше умерено щедър и обичаше да я вижда изящно облечена – подобна на красива сребърна пеперуда, наметната със собствените си криле – и да я води на театър и разни други увеселения. Дватама ходеха на курорти, прочути с пролетния цвят на черешовите дървета, блещукането на светулките в летните нощи и кърмъжения цвят на яворите през есента. Понякога отиваха за ден в крайбрежния Майко, където боровете се люлееха под повей на вятъра като танцуващи момичета, или за един следобед в Кийомидзу в старинната лятна къща, където всичко беше като сън отпреди петстотин години, където високи сенчести дървета сплитаха клоните си, където ромолеше песента на бистра и чиста вода, извираща от пещерите, и където винаги се чуваше тихата жалба на невидими флейти – музикална ласка, вдъхваща покой и тъга, които се сливат в едно, както

златната светлина помръква в синьо над умиращото слънце.

С изключение на тези малки излети и удоволствия Хару рядко излизаше навън. Единствените ѝ живи роднини и тези на мъжа ѝ живееха в далечни провинции и не се случваше често да ги посещава. Обичаше да си стои вкъщи, да нарежда цветя в нишите или около стауетките на боговете-пазители, да украсява стаите и да храни златните рибки в малкото езерце в градината, които повдигаха главици, когато я видеха да идва.

Все още нямаше дете, което да донесе нова радост или скръб в живота ѝ. Въпреки изящната си съпружеска прическа тя приличаше на младо момиче и все още беше простодушна като дете. При все това, заради добрия ѝ усет за малките неща, на който съпругът ѝ толкова се възхищаваше, той често се допитваше до нея и за големите неща. Но независимо дали това беше женска интуиция или не, съветите ѝ никога не се оказваха грешни. Тя беше щастлива с него пет години, през което време той се държеше с нея мило и внимателно като всеки млад японски търговец, който съзнаваше, че съпругата му е по-изтънчена от самия него.

После изведнъж стана студен. Но промяната дойде толкова неочаквано, че Хару беше почти сигурна, че това не е свързано с нейното безплодие. Неспособна да разбере истинската причина, тя си внуши, че навярно е станала нехайна в изпълнението на съпружеските си задължения. Но мъжът ѝ оставаше все така хладен. Той не се обръщаше към нея с обидни думи, въпреки че зад мълчанието му се четеше скритото желание да го направи. Един японец от по-високопоставена класа не е склонен да се държи с жена си грубо. Това се смята за неприлично и брутално. Един образован мъж с уравновесен характер дори трябва да отговаря на укорите на жена си деликатно и кротко. Елементарната вежливост според японския етикет изисква такова

отношение от всеки уважаващ себе си мъж. И нещо повече, това е единственият безопасен подход. Една чувствителна и изгнана жена не би търпяла дълго нечия грубост, а ако е и по-пламенна, може дори да посегне на себе си заради нещо казано в момент на гняв и едно такова самоубийство ще опозори съпруга ѝ за цял живот. Но има бавни жестокости, които са положителни, без да са толкова рисковани – пренебрежението и безразличието например, които подбуждат към ревност. В действителност японската жена е възпитана никога да не показва ревност. Но чувството е по-старо от възпитанието – старо като любовта и го има, докато я има и нея. Зад безизразната си маска японската съпруга се чувства по същия начин както нейната западна сестра. И също като нея тя се моли тайно, дори когато привидно се забавлява на някое бляскаво светско събитие, да се прибере по-скоро у дома и да изплаче болката си насаме.

Хару имаше причина за ревност, но беше все още твърде невинна, за да проумее това. А слугите ѝ твърде много я обичаха, за да ѝ загатнат нещо. Мъжът ѝ беше свикнал да прекарва вечерите си с нея, у дома или другаде. Но сега, вечер след вечер, излизаше сам. Първия път ѝ каза, че отива някъде по работа. Впоследствие не ѝ даваше вече никакво обяснение и дори не си правеше труда да ѝ каже кога ще се прибере. Започна да се отнася към нея с една тиха жестокост. Слугите си говореха, че в сърцето му се е вселил зъл дух. Всъщност той бе попаднал в един умело скроен капан. Няколко думи, прошепнати от гейша, бяха сложили волята му; една усмивка беше заслепила очите му. Тя бе далеч по-малко красива от жена му, но беше ловка в изкуството да плете паяжини – паяжини от чувствени заблуди, които впримчват слабите мъже за тяхтайки ги все повече и повече, докато дойде последният час на падение и присмех. Хару не знаеше нищо.

Дори не подозираше нищо, докато странното поведение на мъжа ѝ не стана привично и не откри, че парите му отиват в неизвестни ръце. Той никога не ѝ казваше къде прекарва вечерите си. А тя се боеше да го попита, да не би да си помисли, че е ревнива. Вместо да даде израз на страховете си, Хару се държеше с него толкова нежно и ласкаво, че един по-прозорлив мъж би се досетил какво става в сърцето ѝ. Неговата далновидност обаче свършваше там, където свършваше търговията му. Той продължи да прекарва вечерите си навън. И колкото повече отслабваше съвестта му, толкова по-дълги ставаха отсъствията му. Хару беше научена, че добрата съпруга трябва да стои до късно будна и да чака идването на господаря си. Така тя започна да страда от безпокойство, от онази трескавост, която идва с честото безсъние, и от самотата, която я гнетеше, след като освободеше прислугата в обичайния час, оставайки насаме с мислите си.

Само веднъж, прибирайки се късно, мъжът ѝ благоволи да ѝ каже:

— Съжалявам, че си ме чакала толкова до късно. Не го прави повече!

Страхувайки се, че може да е искрено загрижен за нея, тя се усмихна мило и му отговори:

— Не ми се спеше. И освен това не бях уморена. Моля те, не се безпокой за мен. Така, приемайки на вяра думите ѝ, той престана да се тревожи за нея и скоро след това не се прибра чак до сутринта. Последва втора такава нощ, а след това и трета. След третата нощ не успя да се върне дори за закуска и Хару разбра, че е дошъл моментът, когато дългът ѝ като съпруга я задължаваше да говори.

Тя го чака цялата сутрин, боейки се за него, боейки се и за себе си, осъзнала най-накрая бедата, която може да нарани женското сърце така дълбоко, както никоя друга. Верните ѝ слуги ѝ загатнаха нещо, а за

останалото се досети сама. Беше ѝ ужасно болно, но нехаеше за това. Знаеше само, че е обзета от гняв – себичен гняв заради болката, която ѝ беше причинена жестока, мъчителна, непоносима болка. Стана обяд, а тя седеше и мислеше как най-ненатрапчиво да изрече онова, което дългът ѝ повеляваше. Сетне изведнъж сърцето ѝ подскочи и всичко заплува пред очите ѝ, защото в този момент чу звук на колела и гласа на слуга, който поздравява господаря си.

Хару стана и тръгна залитайки да го посрещне. Крехкото ѝ тяло се тресеше от болка и от ужас, че няма да успее да прикрие тази болка. А мъжът ѝ се сепна, когато я видя, защото вместо да го посрещне с обичайната си усмивка, тя хвана с малката си трепереща ръка реверите на копиреното му кимоно и се вгледа в него, сякаш очите ѝ търсеха някаква последна останала частица от душата му. Опита се да заговори, но можа да произнесе една-единствена дума: „*Anata*!“¹ И в почти същия момент изящните ѝ пръсти се отпуснаха, очите ѝ се прихлупиха със странна усмивка и преди мъжът ѝ да успее да я подкрепи с ръка, тя се строполи в краката му. Той се опита да я вдигне. Но нещо в крехкия ѝ живот се беше скъсало. Тя беше мъртва.

След това, разбира се, имаше изумление и сълзи, и напразно повтаряне на името ѝ, и тичане за доктори. Но тя лежеше бледа, притихнала и красива; цялата болка и гняв си бяха отишли от лицето ѝ и на устните ѝ имаше усмивка като в деня на сватбата ѝ.

Дойдоха двама лекари от обществената болница – японски военни хирурзи. Те зададоха прями, тежки въпроси – въпроси, които оголиха душата му до самата ѝ сърцевина. След това му казаха истината – студена и безпощадна като острие от стомана – и го оставиха с неговата покойница.

¹ Ти (яп.) – б.а.

Хората дълго се чудеха, че мъжът на Хару не стана монах – несъмнено доказателство за пробудената му съвест. Денем той седи сред топовете шарена коприна от Киото и Осака – сериозен и мълчалив. Служителите му го уважават. Той никога не им говори грубо. Често работи до късно през нощта и се е преместил на друг адрес. В красивата къща на Хару сега живеят непознати. Но старият ѝ стопанин никога не ходи там. Може би защото се страхува, че случайно ще зърне стройната сянка, която подрежда цветята в нишите или се навежда изящно като ирис над езерцето със златните рибки. Но и в новия си дом той сигурно вижда понякога в късните часове тихо присъствие до възглавницата си – нежните ръце, които шият, пригладат и украсяват дрехите, които той обличаше, само за да отиде и да ѝ измени. А друг път, в най-трескавите моменти от деня, врявата в големия магазин утихва, йероглифите в счетоводната книга избледняват и изчезват и един тъжен слаб глас, който боговете отказват да заглушат, произнася в самотата на сърцето му една-единствена дума-въпрос: „Аната?“ Ти?